

BESTUURLIJKE AFSPRAKEN VERSTERKING REGIONALE EN LOKALE WEERBAARHEID IN HET KADER VAN CRISISBEHEERSING

Inleiding

In het regeerprogramma heeft het kabinet-Schoof aangekondigd steviger in te willen zetten op het versterken van de weerbaarheid van overheid, bedrijven en burgers bij o.a. rampen en crises. Het kabinet staat daarbij een maatschappij brede aanpak voor. Bij de Voorjaarsnota is daarom vanaf 2027 structureel een bedrag van 70 miljoen euro ter beschikking gesteld voor het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid. De minister van Justitie en Veiligheid (verder: de Minister) heeft in aanvulling hierop respectievelijk 10 en 20 miljoen euro beschikbaar gesteld om ook in de jaren 2025 en 2026 bij te kunnen dragen aan diverse initiatieven.

De Minister van Justitie en Veiligheid, het Veiligheidsberaad en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, verder: Partijen, overwegen hierbij het volgende:

- Dat een weerbare maatschappij bijdraagt aan de bescherming van onze veiligheid, vrijheid, welvaart en waarden;
- Dat dit niet alleen geldt bij hybride aanvallen of een militair conflict maar ook bij andere crises of rampen, zoals grootschalige overstromingen, een pandemie of langdurige uitval van vitale processen;
- Dat een scenario van grootschalige en/of langdurige maatschappelijke ontwrichting onder andere vanwege grootschalige uitval van vitale infrastructuur steeds realistischer wordt door geopolitieke dreigingen, recente rampen en crises in binnen- en buitenland en de effecten van klimaatverandering;
- Dat de overheid een verantwoordelijkheid heeft om inwoners te beschermen en ondersteunen voor, tijdens en na een ramp of crisis;
- Dat hulpdiensten en lokale overheden bij grootschalige rampen en crises overvraagd zullen worden, waardoor hulp zich dan zal richten daar waar die het hardst nodig is;
- Dat in het licht van bovenstaande bij grootschalige rampen en crises een grotere mate van zelf- en samenredzaamheid gevraagd wordt van burgers, organisaties en gemeenschappen, en er daarom in de samenleving een breder gesprek plaatsvindt over risico's en dreigingen;
- Dat erkend wordt dat zelfredzaamheid niet voor iedereen vanzelfsprekend is en dat voor kwetsbare doelgroepen lokaal ondersteuning beschikbaar dient te zijn, en dat, bij langdurige uitval de behoefte aan diverse voorzieningen, waaronder informatie, snel zal toenemen voor grotere groepen burgers.

Een gezamenlijke aanpak¹

Het is van belang dat deze middelen maximaal ingezet worden om de weerbaarheid te vergroten. Daarvoor is het juist op regionaal en lokaal niveau van groot belang om de inwoners actief te informeren en te betrekken. Gelet op de opgave wordt uitgegaan van situaties met zeer grote maatschappelijke impact waarbij de overheid het niet alleen kan. Daarbij kunnen ook situaties optreden met schaarste en verdringingseffecten, bijvoorbeeld ten aanzien van beschikbare hulpverleningscapaciteit. De benodigde 'whole of society' aanpak, zoals benoemd door het kabinet, is daarom cruciaal.

Om de middelen effectief te besteden wordt als eerste ingezet op vier onderwerpen: het activeren van de samenleving met behulp van een landelijke publiekscampagne waarop regionaal en lokaal actief wordt aangesloten; het verder vorm, inhoud en uitvoering geven aan zogenoemde burgerhulpverlening (inzet vrijwilligers); het starten met het inrichten van zogenoemde

¹ Belangrijke definities: Burgerhulpverlening: hulp die door burgers, vaak getrainde vrijwilligers, wordt geboden in noodsituaties; Maatschappelijk middenveld: niet-gouvernementele en non-profitorganisaties die een bijdrage kunnen leveren aan de versterking van zelfredzaamheid en samenredzaamheid in tijden van rampen en crises; Lokale noodsteunpunten: fysieke locaties die zijn ingericht om informatie, hulp en ondersteuning te bieden aan de bevolking in geval van rampen en crises; Regionale coördinatiepunten: Fysieke locaties die deel uitmaken van de regionale crisisorganisatie en zorgen dat de lokale noodsteunpunten hun werk kunnen doen.

noodsteunpunten voor situaties van grootschalige uitval van bijvoorbeeld stroom en/of communicatiemogelijkheden; en ondersteuning van landelijke partners bij thema's die breed spelen en die het best landelijk aangevlogen kunnen worden, waarbij de focus vooral gericht is op het maatschappelijk middenveld. Deze vier onderwerpen zijn nauw verbonden en zorgen tezamen voor een belangrijke basis.

Inmiddels worden in navolging van landelijke bestuursopdrachten van het Veiligheidsberaad en van de VNG in steeds meer veiligheidsregio's en gemeenten projecten ingericht gericht op weerbaarheid. Hierbij ontstaat in de praktijk een nauwe samenwerking tussen gemeenten en veiligheidsregio's in gezamenlijke projecten en trajecten. Die samenwerking tussen gemeenten en veiligheidsregio's is cruciaal, aangezien lokaal een belangrijke rol is weggelegd voor gemeenten in aansluiting op hun taken in het kader van bevolkingszorg, terwijl de veiligheidsregio's de noodzakelijke coördinatie en structuren verzorgen, waaronder de aansluiting op de crisisstructuur. Hiermee wordt de regionale slagkracht en het organisatievermogen gecombineerd met de benodigde lokale kennis en maatschappelijke en sociale structuren.

De inzet op de hierboven geprioriteerde onderwerpen past bij deze ontwikkeling en geeft de mogelijkheid tot het zetten van een aantal eerste relevante stappen om de weerbaarheid van overheid, bedrijven en burgers te versterken. De weerbaarheidsopgave is groot en breed, en aanvullende stappen zullen nodig is. Rijk, veiligheidsregio's en gemeenten blijven hierin samen optrekken waarbij richting de toekomst telkens in gezamenlijkheid zal moeten worden gezien welk ambitieniveau noodzakelijk, passend en haalbaar is.

DEEL 1: DE BESTUURLIJKE AFSPRAKEN

De volgende bestuurlijke afspraken worden gemaakt:

Ten aanzien van de Noodsteunpunten en Burgerhulpverlening:

Algemeen

1. De Minister, het Veiligheidsberaad en de VNG zetten zich gezamenlijk in voor het stapsgewijs ontwikkelen van een landelijk netwerk aan noodsteunpunten. Veiligheidsregio's en gemeenten geven hier regionaal en lokaal invulling aan.
2. De Minister stelt de volgende bedragen ter beschikking aan de Veiligheidsregio's:
 - a. 4,5 miljoen euro in 2025
 - b. 10 miljoen euro in 2026
 - c. 35 miljoen euro in 2027 en 2028
 - d. 36 miljoen euro in 2029
 - e. 37 miljoen euro structureel vanaf 2030
3. De middelen zullen worden toegekend aan de veiligheidsregio's. De veiligheidsregio's maken in hun algemeen bestuur afspraken met de inliggende gemeenten over de financiering van de gemeentelijke inzet in het kader van de noodsteunpunten.
4. De bijdragen voor 2025, 2026 en 2027 zal de Minister door middel van een incidentele bijdrage toekennen op grond van artikel 8.3 Besluit Veiligheidsregio's. Deze bijdragen zullen voor 2025 en 2026 evenredig worden verdeeld over de betreffende regio's. Uiterlijk 1 oktober 2026 zullen het ministerie van JenV en het Veiligheidsberaad afspraken maken over de verdeling van de financiële middelen voor 2027 over de veiligheidsregio's.
5. Vanaf 2028 zal de bijdrage als bepaald in het tweede lid als structurele reeks worden toegevoegd aan de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR). Partijen bepalen vóór 1 juli 2027 welk verdeelsysteem daarbij van toepassing zal zijn. De middelen van 2028 en verder worden in dat geval voor het eerst in de BDuR Decemberbrief van 2027 aan de veiligheidsregio's toegekend.
6. Indien voor toevoeging van de structurele reeks aan de BDuR in 2028 een aanpassing van wet- en regelgeving noodzakelijk is, kan de Minister de bijdrage voor 2028 en eventueel volgende jaren nog toekennen als incidentele bijdrage op grond van artikel 8.3 Besluit veiligheidsregio's tot het moment dat de wijziging van de regelgeving in werking treedt. Daarbij wordt in beginsel het verdeelsysteem zoals uiterlijk 1 juli 2027 wordt afgesproken, gehanteerd.

7. Veiligheidsregio's en gemeenten zeggen toe een gedeelte van de beschikbaar gestelde middelen aan te zullen wenden voor de versterking van maatschappelijke initiatieven in het kader van burgerhulpverlening mede in relatie tot de noodsteunpunten. De nadere invulling en besluitvorming hierover betreffen een gezamenlijke verantwoordelijkheid van veiligheidsregio's en gemeenten.

Proces: pilotfase, evaluatie, advies voor vervolgaanpak

8. De Minister verstrekt in 2025 een bijdrage voor de landelijke projectorganisatie pilots 2025, 2026 en 2027 van in totaal 0,5 miljoen euro aan het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid.
9. Veiligheidsregio's zullen de middelen voor 2025 en 2026 benutten voor pilots die zowel regionale coördinatiepunten als lokale noodsteunpunten omvatten.
10. Elke veiligheidsregio zal in samenwerking met inliggende gemeenten een pilot uitvoeren voor één of meerdere lokale noodsteunpunten met bijbehorende coördinatiepunt(en), en een actieve bijdrage leveren aan het landelijke project door het beantwoorden van de onderzoeksvragen vanuit de landelijke projectorganisatie ten behoeve van de tussentijdse evaluatie en eindevaluatie.
11. De landelijke projectorganisatie draagt zorg voor een landelijke evaluatie van de pilotfase, en een advies tot inrichting van een landelijk netwerk van noodsteunpunten. Dit advies beschrijft in ieder geval het minimale ambitieniveau en de basisfunctionaliteiten van noodsteunpunten passend binnen de landelijk financiële budget, en zal vóór 1 juli 2027 ter besluitvorming worden voorgelegd aan de Minister, de VNG en het Veiligheidsberaad. Vóór 1 augustus 2027 nemen het Veiligheidsberaad, VNG en Minister gezamenlijk, mede op basis van het advies, een besluit over de stapsgewijze ontwikkeling van het landelijk netwerk noodsteunpunten.

Verantwoording

12. Elke veiligheidsregio levert vanaf 2028 jaarlijks voor 1 maart een inhoudelijke verantwoording aan bij JenV op basis van geleverde prestaties in het voorgaande jaar, waarbij in ieder geval ingegaan wordt op de volgende vragen:
 - a. hoeveel noodsteunpunten heeft de regio ingericht?;
 - b. welke activiteiten zijn ondernomen ten aanzien van versterking van maatschappelijke initiatieven in het kader van burgerhulpverlening mede in relatie tot de noodsteunpunten en wat zijn daar de resultaten van?;
 - c. hoe verloopt de samenwerking tussen de veiligheidsregio en de inliggende gemeenten bij de vorming van het netwerk van noodsteunpunten?
 - d. op welke wijze wordt de bevolking geïnformeerd over de noodsteunpunten?

Veiligheidsregio's kunnen ervoor kiezen deze informatie per veiligheidsregio of gezamenlijk bij JenV aan te leveren.

13. Elke veiligheidsregio levert vanaf het moment dat de toekenning via de BDuR plaatsvindt zoals gebruikelijk is jaarlijks volgens de reguliere Single information, Audit Single (SISA)-verantwoordingsmethodiek financiële informatie aan over de in het voorgaande jaar gedane financiële uitgaven aan de in artikel 3 beschreven activiteiten. Hiervoor wordt een extra indicator toegevoegd aan de verantwoordingsinformatie. De vragen onder de voorgaande bepaling, maken geen onderdeel uit van de SISA-verantwoording.
14. De Minister behoudt zich het recht voor om vanaf 1 januari 2028 met betrekking tot het landelijk netwerk noodsteunpunten op grond van artikel 37 Wet veiligheidsregio's (Wvr) landelijke doelstellingen af te kondigen. Op grond van artikel 38 zal de Minister hierover overleg voeren met het Veiligheidsberaad.

Ten aanzien van de Versterking veiligheidsregio's t.b.v. lokale/regionale weerbaarheid:

1. Veiligheidsregio's zetten zich in voor versterking en intensivering van regionale weerbaarheid in het kader van de crisisbeheersing. In dat kader zijn de veiligheidsregio's bijvoorbeeld op grond van artikel art. 46, tweede lid, Wet veiligheidsregio's, verantwoordelijk voor de risicocommunicatie in hun regio's en daarmee voor de publiekscampagnes in hun regio's.
2. De Minister stelt een financiële bijdrage ter beschikking om te borgen dat zij zowel deze taken als al hun kerntaken goed kunnen blijven uitvoeren. De Minister stelt hiervoor de volgende bedragen ter beschikking aan de Veiligheidsregio's:
 - a. 8 miljoen euro in 2026

- b. 25 miljoen euro structureel vanaf 2027
- 3. De middelen zullen worden toegevoegd aan de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) en worden verdeeld volgens het verdeelsysteem zoals beschreven in bijlage 2 bij het Besluit Veiligheidsregio's.
- 4. Inzet en besteding van de betreffende middelen door de veiligheidsregio's vindt plaats via de wettelijk voorgeschreven begrotings- en verantwoordingssystematiek van de veiligheidsregio's, waar de Rijksbijdrage onderdeel van is.

Ten aanzien van publiekscommunicatie:

- 1. Met het oog op het versterken van zelf- en samenredzaamheid en bewustwording over dreigingen bij langdurige uitval van voorzieningen, wordt door de rijksoverheid extra geïnvesteerd in risicocommunicatie. De NCTV start in 2025 met een meerjarige publiekscampagne (waaronder een huis-aan-huis publicatie) in samenwerking met departementen, veiligheidsregio's, gemeenten, private partijen, kennisinstellingen en maatschappelijke partners voor optimaal bereik en activatie. De campagne wordt opgebouwd in meerdere fasen en er wordt rekening gehouden met de diversiteit aan doelgroepen binnen de hele samenleving.
- 2. De Minister stelt de volgende financiële middelen ter beschikking aan de NCTV in het kader van publiekscommunicatie:²
 - a. 5 miljoen euro in 2025
 - b. 5 miljoen euro in 2027 en 2028
 - c. 3,5 miljoen euro in 2029
 - d. 2 miljoen euro structureel vanaf 2030

Ten aanzien van de versterking van het maatschappelijk middenveld:

- 1. Op nationaal niveau wordt budget gereserveerd voor ondersteuning van landelijke initiatieven uit het maatschappelijk middenveld die bijdragen aan de versterking van de lokale en regionale weerbaarheid.
- 2. JenV reserveert hiervoor de volgende financiële middelen op de eigen begroting:
 - a. 1,5 miljoen euro in 2026
 - b. 4 miljoen euro in 2027 en 2028
 - c. 4,5 miljoen euro in 2029
 - d. 5 miljoen euro structureel vanaf 2030
- 3. De financiering van het Landelijk platform weerbaarheid (WeerbaarheidNL.nl) dat met incidentele bijdrage vanuit JenV is opgestart, wordt met de middelen als bedoeld in het tweede lid structureel geborgd. De Minister levert hiervoor een structurele bijdrage van xxx euro.
- 4. JenV treedt in overleg met veiligheidsregio's en VNG over de toewijzing van middelen aan landelijke initiatieven uit het maatschappelijk middenveld.

Ten aanzien van kennis, onderzoek en evaluatie:

- 1. Met de beschikbaar gestelde middelen, wordt een impuls gegeven aan de versterking van regionale en lokale maatschappelijke weerbaarheid. Om lokale, regionale en landelijke initiatieven beter op elkaar af te kunnen stemmen, is onder meer nauwe betrokkenheid en een goede informatiepositie van het Rijk onontbeerlijk. Om effectief te zijn moet beleid bovendien goed aansluiten bij de leefwereld, de mogelijkheden en het (te verwachten) gedrag van de specifieke doelgroep waarop dat beleid betrekking geeft. JenV investeert daarom in haar coördinerende rol en versterkt de (eigen) kennispositie, bijvoorbeeld door middel van evaluaties en onderzoek. Daarmee levert JenV een directe bijdrage aan kennisopbouw en kennisdeling.
- 2. De Minister reserveert hiertoe op de eigen begroting de volgende financiële middelen:
 - a. 500.000 euro in 2026
 - b. 1 miljoen euro structureel vanaf 2027

² Anders dan de reeks in artikel 5, tweede lid doet vermoeden, is ook voorzien in budget voor 2026. Daarvoor zal de NCTV een kasschuif toepassen en middelen vanuit het structurele budget vanaf 2027 naar voren halen. Daardoor hoeft in 2026 geen beroep te worden gedaan op een deel van de door de minister toegezegde 20 miljoen euro.

3. De Minister draagt in overleg met Veiligheidsberaad en VNG zorg voor opname van voorstellen voor onderzoek voor de versterking van de regionale en lokale weerbaarheid in de strategische onderzoeksagenda crisisbeheersing.

DEEL 2: DE GOVERNANCE EN RANDVOORWAARDEN

Monitoring bestuurlijke afspraken

Partijen bespreken tenminste eenmaal per jaar de voortgang van de afspraken op bestuurlijk niveau. Partijen kunnen elkaar aanspreken op het nakomen van afspraken of knelpunten die moeten worden opgelost. Als bij de uitwerking verschil van inzicht ontstaat, kan dit onderwerp van gesprek zijn in dit het bestuurlijk overleg. Elke partij kan de andere partijen schriftelijk verzoeken de bestuurlijke afspraken te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen.

Besteding, informatieverstrekking en terugvordering

1. Gemeenten en veiligheidsregio's verstrekken de Minister op diens verzoek alle informatie die voor de evaluatie van deze bestuurlijke afspraken en het daarin bepaalde noodzakelijk is.
2. De Minister ziet erop toe dat de administratieve lasten van de rapportage- en informatieverstrekking voor de veiligheidsregio's tot een minimum worden beperkt.
3. In lijn met de huidige financieringssysteem van de BDuR worden bijdragen in het kader daarvan niet in de vorm van een voorschot versterkt en worden deze niet teruggevorderd bij gebrek aan bestedingen.
4. Artikelen 8.1 , 8.4, en 8.5 van het Besluit Veiligheidsregio's zijn overeenkomstig van toepassing op de bijdragen aan de Veiligheidsregio's als beschreven in deze afspraken.

Evaluatie

De Minister laat in overleg met het Veiligheidsberaad en de VNG binnen vijf jaar na ondertekening een evaluatie uitvoeren naar de werking van de bestuurlijke afspraken en de hierin beschreven activiteiten en resultaten.

BIJLAGEN

De volgende bij deze afspraken behorende bijlagen maken er integraal onderdeel uit:

1. Opdracht pilots noodsteunpunten (2025)